

ZAIKS.TEATR

biuletyn informacyjny | nr 34 | 2024

zaiks
sprzyjamy wyobraźni

Szanowni Państwo,

zapraszamy do lektury 34. numeru biuletynu „ZAiKS. Teatr”. Podsumowujemy zimowe miesiące, opowiadamy o premierach naszych twórców oraz festiwalach teatralnych.

Życzymy owocnej lektury i zapraszamy na naszą stronę www.zaiksteatr.pl.

Powrót antyku

Zima okazała się urodzajna w premiery utworów naszych członków. Niestety, coraz rzadziej reżyserzy sięgają po gotowe dramaty współczesnych autorów, chętniej wystawiają adaptacje klasycznych dzieł lub współczesnej prozy. Ta tendencja utrzymuje się od dłuższego czasu. Zauważalne jest wyraźne zainteresowanie antykiem – widać to nie tylko w teatrach dramatycznych, ale również lalkowych. Coraz większą popularnością wśród publiczności cieszy się musical, który króluje nie tylko w teatrach muzycznych, ale również wchodzi odważnie na sceny teatrów dramatycznych. Warto odnotować zwrot teatrów dla dzieci ku rodzimej dramaturgii, niestety wciąż znikoma jest liczba produkcji teatralnych dla młodzieży szkolnej. Czas najwyższy zadbać o tę publiczność.

Prapremiery

Wśród prapremierowych propozycji dominują adaptacje, scenariusze oparte na poezji, dokumentach epoki oraz realizacje nowych przekładów klasyki. Do repertuarów weszło niewiele nowych sztuk polskich i zagranicznych. Wśród nich były: *Układ splątany*. *Kopernik i inni* Macieja Wojtylszki w reżyserii autora w Teatrze im. Horzycy w Toruniu. To spektakl o zderzeniu rewolucyjnych idei z walką o władzę, oparty na prawdziwych

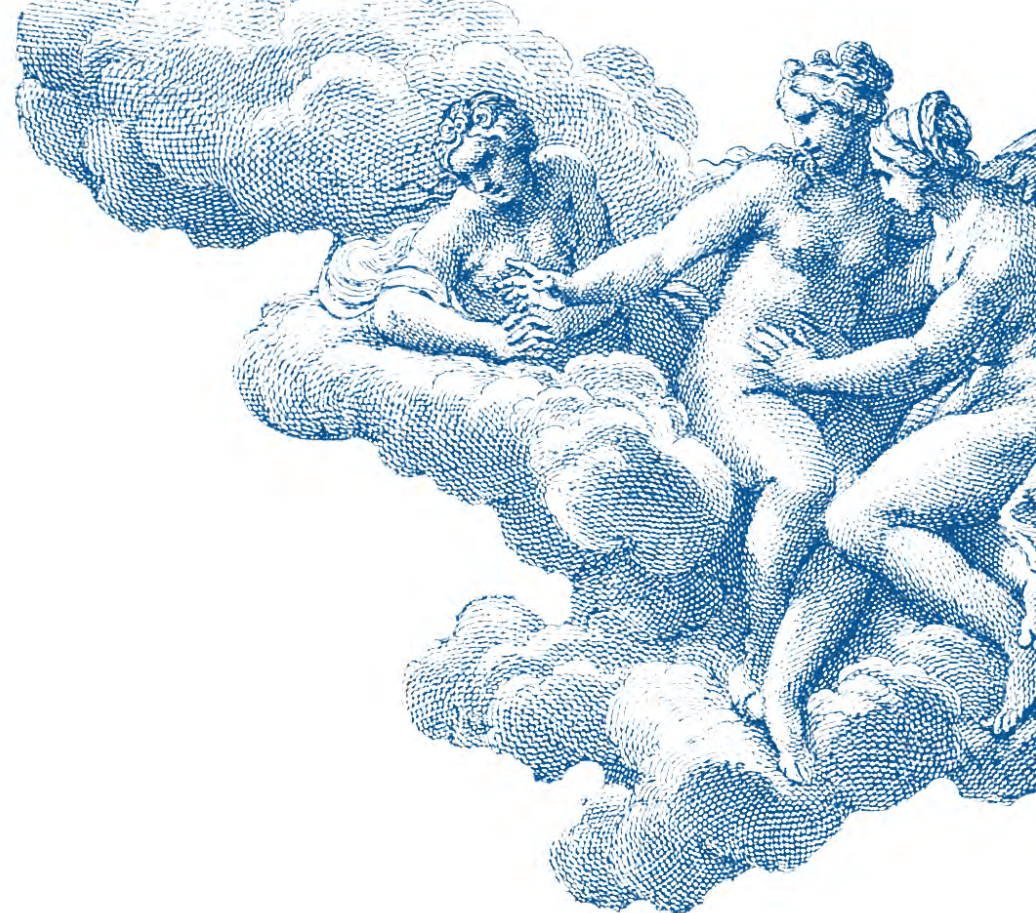
wydarzeniach. Gry polityczne, miłość i kościelne intrygi składają się w tej historii na bardzo współczesną opowieść.

Z kolei *12 prac Marii Byrd* Mariusza Gołosza w reżyserii Pawła Sablika to propozycja Teatru Dramatycznego w Wałbrzychu. Jest rok 2051. Byli pracownicy kopalni niklu na Antarktydzie zostają przeniesieni do pensjonatu, gdzie mają czekać na powrotny transport do Polski. Ten jednak nie nadchodzi, a informacje przesyłane przez korporacje przesuwają

daty przybycia pasażerskiego samolotu na kolejne miesiące. Ziemia Marii Byrd to jedyny obszar Antarktydy, do którego żadne państwo nie posiada roszczeń terytorialnych. Tam też grupa pozbawionych pracy mężczyzn próbuje ustalić prowizoryczne zasady wspólnego funkcjonowania. Wszystko zmienia pojawienie się w domu ducha Marii Byrd, która niczym Szeherezada nakazuje opowiadać historie o pracy, w innym wypadku wszyscy zamarną. *12 prac Marii Byrd* to teatralna próba zrozumienia pojęcia pracy. Warto

dodać, że tekst powstał w ramach projektu „Zpracowani. W przyszłość”, który otrzymał dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W Teatrze Studio w Warszawie powstał Piękny początek na podstawie aktorskich improwizacji oraz tekstu Darii Sobik w reżyserii Roba Wasiewicza. W spektaklu twórcy przyglądają się wątkom z filmów *Armageddon*, *Titanic*, *Twister* oraz *Interstellar*, które napędzają narracje katastroficzne. Obrazy te wykorzystują

suspens przed wydarzeniem, by opowiedzieć historie romansów, mezaliansów i bohaterstwa. *Piękny początek* to próba pokazania wątków niemożliwych i rozbi-
jających stare konwencje, inspirowanych scenami, które mogły się wydarzyć poza kadrem i bez świadków.

W krakowskim Teatrze Ludowym powstał spektakl inspirowany filmem: *Aktorzy prowincjonalni, czyli pociąg do Hollywood*. To komedia Michała Siegoczyńskiego w reżyserii autora (oraz z muzyką Kamila Patera) na motywach scenariusza filmowego Agnieszki Holland i Witolda Zatorskiego.

Teatr im. Słowackiego w Krakowie ponownie zaprosił do współpracy Agatę Dudę-Gracz, która wystawiła swój tekst *Proszę państwa, Wypiański umiera* z muzyką Mai Kleszcz i Wojciecha Krzaka. Wbrew tytułowi nie jest to jednak opowieść o umieraniu, tylko o życiu. O bufonadzie, egoizmie, zazdrości, okrucieństwie i o pysze. Ale też o marzeniach, sztuce i miłości. „Ostatnia noc życia Wypiańskiego. Miejszem akcji jest jego głowodusza. Przestrzenią – scena i widownia Teatru Słowackiego. Tego samego, gdzie po raz pierwszy wystawił swoje *Wesele* i *Wyzwolenie*, którego chciał zostać dyrektorem” – czytamy w programie.

Persona. Ciało Bożeny autorstwa Huberta Sulimy w reżyserii Jędrzeja Piaskowskiego to kolejna produkcja tego duetu w Teatrze Zagłębia w Sosnowcu i kolejny sukces tego teatru. Twórcy przedstawienia wychodzą od lokalnych sosnowieckich historii, by opowiedzieć o czymś szerszym – o różnych odcieniach wybaczenia, o mierzeniu się z własną historią i szukaniu dla siebie możliwości zmiany i nadziei. Na scenie zobaczymy świat pełen wyobraźni, zaskoczeń i czarnego humoru – zapowiada teatr na swojej stronie internetowej.

Teatr im. Szaniawskiego w Płocku zaprosił widzów na spektakl *Głosy* na podstawie poezji Bohdana Urbankowskiego w adaptacji i reżyserii Zygmunta Mokrowieckiego z muzyką Krzysztofa Misiaka i choreografią Małgorzaty Fijałkowskiej. „*Głosy* to poetycki zapis rzeczywistości obozów koncentracyjnych Buchenwaldu i Auschwitz, gdzie niemal każdy wiersz to inna postać – głos w przestrzeni – mówiący własnym, często bardzo indywidualnym językiem, opisujący wydarzenia, legendy obozowe, codzienność – tak bardzo subiektywnie, że nieraz to samo wydarzenie nabiera zupełnie innego wymiaru. Urbankowski posługuje się swobodnie konwencjami i stylami, tworząc niemal zapis dokumentalny. *Głosy* oparte są na wspomnieniach więźniów i prawdziwych wydarzeniach –

Persona. Ciało Bożeny | fot. Jerenu Astaszow

nie ma w nich nic nadto” – czytamy na stronie wydawnictwa PIW, które opublikowało antologię.

Kolejna prapremiera to *Piosenki mojej mamy, czyli w domu bez zmian* Ewy Szumskiej w Teatrze Polskim w Poznaniu pod opieką reżyserską Uli Kijak. „*Recital Piosenki mojej mamy* to wzruszająca historia o bliskości, urwanej rozmowie i stracie, w której nie brakuje emocji. Publiczność na zmianę śmieje się w głos, po to by za chwilę oddać się refleksji nad

przemijaniem. Monolog Ewy Szumskiej to fascynująca opowieść o życiu, o pogoni za marzeniami, o trudnych spotkaniach i jeszcze trudniejszych rozmowach” – pisze Marta Łuczowska, na portalu kulturalny Poznań.

Teatr Powszechny w Łodzi zaprosił widzów na *Korepetycje z miłości* Flavii Coste w przekładzie Witolda Stefania-
ka i w reżyserii Sławomira Narlocha. To kameralna komedia o poszukiwaniu miłości i akceptacji, w której padają w niej

fundamentalne pytania o istotę związków. Witold Stefaniak przełożył również komedię Caron Didier *Wyjątkowy prezent* dla Adria-Art. Spektakl wyreżyserował Tomasz Sapryk. Sabine i Eric wydają przyjęcie urodzinowe z okazji 50. urodzin pana domu. Przychodzi na nie Gilles, najlepszy przyjaciel i partner biznesowy Erica. Początkowo przyjazna atmosfera zagęszcza się, kiedy Eric rozpakuje prezent. Jest nim *Mein Kampf* Adolfa Hitlera. Zdumienie przeradza się w irytację, a spokojna rozmowa w awanturę. Przy okazji ujawnia się wiele animozji, począwszy od podejrzenia Gillesa o romans z Sabine, przez zarzuty pod adresem zarządzania firmą, kończąc na katastrofalnej informacji, że Gilles jest w związku uczuciowym z córką swojego przyjaciela. Na tym tle Adolf Hitler i jego książka, stają się mało istotnym szczegółem.

Nawet za milion! – czeska komedia autorstwa duetu Michaela Doleželová i Roman Vencł w tłumaczeniu Jana Węglowskiego i reżyserii Piotra Wiśniewskiego to propozycja Teatru Żelaznego w Katowicach. Kryminalna komedia pomyłek z psychologicznym zacięciem, w której flirt między kobietą i mężczyzną jest jednocześnie walką o dominację oraz wołaniem o czułość.

Narodowy Stary Teatr w Krakowie włączył do repertuaru znakomite

przedstawienie *Joga* na podstawie autobiograficznej powieści Emmanuela Carrère'a. Scenariusz napisała i wyreżyserowała spektakl Anna Smolar, współpracy dramaturgicznej podjął się Tomasz Śpiewak. Muzykę skomponował Jan Duszyński, za choreografię odpowiada Paweł Sakowicz.

Teatr im. Żeromskiego w Kielcach zaprosił widzów na prapremierę islandzkiej sztuki *Helgi, syn Jóna* Tyrfingura Tyrfingssona w przekładzie Macieja Stroińskiego (tłumaczenie powstało na podstawie angielskiego przekładu autorstwa Elis Gunnarsdóttir), za muzykę odpowiada Maciej Zakrzewski, a za reżyserię Marta Streker. Akcja tej tragikomedii toczy się w prosektorium. Helgi pracuje w zakładzie pogrzebowym ojca, gdzie zajmuje się balsamowaniem i kremacją zwłok. Niedawno zaczął spotykać się z Katrin, której ojciec leży u niego w zakładzie. Figura ojca, niczym fatum ciąży na młodych bohaterach.

W Teatrze im. Słowackiego w Krakowie (w koprodukcji z Nationaltheater Mannheim) powstał nowy spektakl w reżyserii Jana Klaty – *Państwo/Der Staat*. Przekładu i adaptacji dzieła Platona dokonała Olga Śmiechowicz. Za ruch sceniczny odpowiada Maćko Prusak. Spektakl grany jest w języku starogreckim z tłumaczeniem symultanicznym na język polski przy pomocy słuchawek.

Łukasz Drewniak pisał po premierze w „Gazecie Wyborczej”: „*W Państwie/Der Staat* dominuje chęć przyjrzenia się fundamentom społeczeństwa, państwa, moralności, którą głosimy i wcielania jej w praktyce. Spektakl Klaty to właściwie zbiór wypowiedzianych na głos myśli, które wierzą i niepokoją. Reżyser nie wierzy już w jeden system wartości, bo chyba nikt już w Polsce w niego nie wierzy. Powtarza za Sokratesem: czy opłaca się być sprawiedliwym? Gdzie szukać sprawiedliwości? Czy sprawiedliwość zawsze krzywdzi i poniża wrogów, a nagradza przyjaciół? I czy wtedy ta nasza nagroda wynagradza ich poniżenie?”. Warto dodać, że po ten sam tekst, ale w przekładzie Władysława Witwickiego (z tekstami Jerzego Grotowskiego) sięgnął w 2017 roku Krzysztof Garbaczewski w Teatrze Polskim w Podziemiu we Wrocławiu.

Dziewczyna, która podeptała chleb w reżyserii Mariusza Grzegorzka w Teatrze Wybrzeże w Gdańsku to spektakl oparty na baśni *Dziewczynka, która podeptała chleb* Hansa Christiana Andersena w tłumaczeniu Stefanii Beylin. W scenariuszu reżyser wykorzystał również *Przypowieść o psie Panajezusowym Burku* Władysława Reymonta oraz pieśń *Już się zmierzcha* Wacława Szamotuła. Ten nieco prowokacyjny moralitet opowiada o zderzeniu starego porządku wartości z nowym

światem pozornie nieograniczonych możliwości – mówił o swoim przedstawieniu Mariusz Grzegorzek.

Balkony – pieśni miłosne w adaptacji i reżyserii Krystiana Lupy na motywach *Lata* Johna Maxwella Coetzee'ego w tłumaczeniu Dariusza Żukowskiego i *Domu Bernardy Alby* Federica Garcíi Lorki w tłumaczeniu Rubi Birden to nowa monumentalna premiera we wrocławskim Teatrze Polskim w Podziemiu. „*Balkony – pieśni miłosne* pokazane wczoraj na festiwalu to kolejny dowód, że nikt tak jak Lupa wśród polskich twórców nie traktuje teatru jako głębokiej rozmowy o ludzkich traumach, śmieszności, niespełnieniach. To Lupa, do którego tęskniłem, oparty na literaturze, a jednak z literaturą na swoich warunkach grający. A przy tym spektakl jest może dla niektórych zaskakująco komunikatywny, chwilami bardzo śmieszny, gdy zaś idzie o stosunek artysty do samego siebie, ożywczo autoironiczny” – podkreślał Jacek Wakar, krytyk i selekcjoner tegorocznej edycji Festiwalu Boska Komedia. *Król i caryca* w reżyserii Jerzego Zelnika to prapremierowa propozycja Teatru Polskiej Klasyki w Warszawie. Scenariusz na podstawie wyboru korespondencji carycy Katarzyny i króla Stanisława Augusta napisała Halina Rowicka, muzykę skomponował Mikołaj Hertel.

Premiery

Wśród premier królowała klasyka XX wieku oraz sztuki Shakespeare'a (w przekładzie Stanisława Barańczaka) i Szekspira (w tłumaczeniu Piotra Kamińskiego) a także antyk. *Trojanki* na podstawie *Trojanek* Eurypidesa w przekładzie Jerzego Łanowskiego, *Trojanek* Jeana Paula Sartre'a wg Eurypidesa w tłumaczeniu Jerzego Lisowskiego oraz *Heleny* Eurypidesa w tłumaczeniu Roberta Chodkowskiego w reżyserii Konrada Dworakowskiego to propozycja Akademii Sztuk Teatralnych w Krakowie Filia we Wrocławiu.

Lizystrata czyli *strajk kobiet* Arystofanesa w przekładzie Olgi Śmiechowicz z dramaturgią i w reżyserii Zdenki Pszczołowskiej z muzyką Andrzeja Koniecznego weszła na afisz Teatru Miejskiego w Gdyni. *Lizystrata*, komedia Arystofanesa opiera swoją fabułę na seksualnym strajku kobiet. „Kulturowa odległość tego tekstu inspiruje nas, by go jeszcze bardziej oddalić – poza ziemską atmosferę – i dotknąć uniwersalnych niepokojów ludzkości. Zadajemy fundamentalne pytania o prawa wszystkich płci i o przetrwanie człowieka na Ziemi, jeśli zaniecha miłości koncentrując się na konfliktach zbrojnych” – czytamy w programie do przedstawienia.

Teatr Lalek Białaluka w Bielsku-Białej przygotował natomiast premierę dla młodzieży i dorosłych wg *Antygony* Sofoklesa w przekładzie Antoniego Libery i w reżyserii Gosi Dębskiej.

W kolejnym teatrze lalek – Teatrze Lalek Rabcio w Rabce-Zdroju wystawiono *Makbeta* Williama Shakespeare'a w tłumaczeniu Stanisława Barańczaka i w reżyserii Tomasza Kaczorowskiego. Spektakl zrealizowano środkami teatru lalek i teatru żywej formy.

Król Lear Shakespeare'a również w przekładzie Barańczaka wystawił w Teatrze Narodowym w Warszawie Grzegorz Wiśniewski. W roli tytułowej wystąpił dyrektor teatru Jan Englert. Za muzykę odpowiada Aleksandra Gryka. Teatr im. Bogusławskiego w Kaliszu sięgnął po jeszcze inną sztukę Shakespeare'a w przekładzie Barańczaka *Wszystko dobre, co się dobrze kończy*. Spektakl wyreżyserował Szymon Kaczmarek. Szekspira zaproponowano również widzom Bałtyckiego Teatru Dramatycznego w Koszalinie. Paweł Palcat wyreżyserował tam *Makbeta* w tłumaczeniu Piotra Kamińskiego. Muzykę skomponował Maciej Zakrzewski. W ramach egzaminu II roku pod opieką Jana Englerta i w jego reżyserii powstał w Akademii Teatralnej w Warszawie spektakl *Małpa, Figlarz, nuż – do dzie-*

Lizystrata czyli *strajk kobiet* | fot. Roman Jocher

ła! oparty na tekstach Aleksandra Fredry i Shakespeare'a w tłumaczeniu Stanisława Barańczaka.

Dramat Michaiła Bułhakowa *Moliere*, czyli *zmowa świętoszków* w przekładzie Jerzego Pomianowskiego i w reżyserii Rafała Szumskiego to propozycja Teatru Polskiego w Szczecinie. Natomiast w Teatrze im. Osterwy w Gorzowie Wielkopolskim Jan Tomaszewicz wystawił *Wiśniowy sad* Antona Czechowa (co ciekawe, na stronie internetowej teatru

autor nosi imię „Antony”) w tłumaczeniu Jerzego Jarockiego.

Garderobiany Ronalda Harwooda (sztuka powstała w 1980 roku, prapremiera polska została wystawiona w 1986 roku) w przekładzie Michała Ronikiera i w reżyserii Dana Jemmetta to nowa premiera w Teatrze Fredry w Gnieźnie. *Garderobiany* opowiada o ulotności teatru, osobistym i artystycznym spełnieniu, o samotności w obliczu międzyludzkich relacji, ukazuje odwieczną tęsknotę za teatrem, którego

już nie ma. To również poruszająca opowieść o przyjaźni, miłości, akceptacji, oddaniu sztuce, międzyludzkich zależnościach oraz o dramacie przemijania. Nieśmiertelna *Czarna komedia* Petera Shaffera (prapremiera światowa odbyła się w 1965 roku, prapremiera polska w 1968 roku) w przekładzie Małgorzaty Semil w reżyserii Andrzeja Nejmana z muzyką Marcina Partyki została zrealizowana w Teatrze Miejskim w Gliwicach. Spektakl dla widzów powyżej 16 roku życia.

Czekając na Godota Samuela Becketta (prapremiera światowa odbyła się w 1953 roku, prapremiera polska w 1957 roku) w przekładzie Antoniego Libery i w reżyserii Piotra Cieplaka jest kolejną premierą sezonu w Teatrze Narodowym w Warszawie. To czterdziesta pierwsza realizacja tego tytułu i trzydziesta w przekładzie Libery.

Jeden z najwybitniejszych dramatów XX wieku *Śmierć komiwojażera* Arthura Millera (opublikowana i wystawiona w 1949 roku) w przekładzie Joanny Górczyckiej wszedł na afisz Teatru Nowego w Łodzi. Za reżyserię odpowiada Remigiusz Brzyk, za muzykę Jacek Grudzień.

Komedie *Igraszki z diabłem* Jana Drdy w przekładzie Zdzisława Hierowskiego wystawił Teatr Robotniczy w Miejskim

Ośrodku Kultury w Nowym Sączu. W sezonie 2022 Teatr Robotniczy im. Bolesława Barbackiego w Nowym Sączu obchodził 100-lecie swojego istnienia. Natomiast komedia Aleksandra Gelmana *Ławeczka* w tłumaczeniu Jerzego Koeniga w reżyserii Marka Wolnego weszła do repertuaru Teatru Praska 52 w Centrum Kultury Podgórze w Krakowie. *Boeing Boeing* Marco Camolettiego (którego reprezentuje ZAiKS) został wystawiony przez Teatr Amatorski „Rozmyty Kontrast” w Powiatowym Centrum Kultury i Sztuki w Ciechanowie. Teatr prowadzi Andrzej Liszewski, w reżyserii wspiera go Małgorzata Dzilińska.

Dzień Walentego, jedna z pierwszych sztuk Iwana Wyrupajewa w przekładzie Agnieszki Lubomiry Piotrowskiej, słodko-gorzka komedia o miłości i przyjaźni w reżyserii Justyny Celedy jest do obejrzenia w Teatrze im. Jaracza w Łodzi. To trzynasta realizacja tej sztuki. W tymże teatrze odbyła się też premiera sztuki Sébastien Thiéry (autora reprezentuje ZAiKS) *Kasta la vista* w reżyserii Jacka Bończyka.

Premiera *Napisu* Géralda Sibleyrsa w tłumaczeniu Barbary Grzegorzewskiej miała miejsce w Teatrze Ateneum w Warszawie. Reżyserował ją dyrektor teatru Artur Tyszkiewicz. To piętnasta realizacja tekstu. Królowa fars *Czego nie widać* Michaela

Frayna w przekładzie Małgorzaty Semil i Karola Jakubowicza w reżyserii Piotra Cieplaka weszła na afisz warszawskiego Teatru Komedia. Muzykę skomponował Paweł Czepułkowski. W Teatrze Jaracza w Łodzi w ramach Inicjatywy Aktorskiej powstał spektakl wg sztuki Tańce w *Ballybeg* Briana Friela również w przekładzie Małgorzaty Semil. To dziewięta realizacja tej sztuki.

W krakowskim Teatrze STU zrealizowano *Nasze żony* Erica Assousa w przekładzie Bogusławy Forsztęgi i reżyserii Wojciecha Malajkata. To błyskotliwa historia o spotkaniu trzech starych przyjaciół, o męskiej rywalizacji i poczuciu lojalności. *Nie ma sprawy* Davida Ivesa w reżyserii Eweliny Kuc i tłumaczeniu Katarzyny Ciążyńskiej wystawiła Grupa Teatralna „Szpilka” z Gminnego Ośrodka Kultury w Luzinie. Spektakl wg sztuki *Łatwo nie będzie* Jean-Claude Islert w przekładzie Witolda Stefaniaka i reżyserii Wojciecha Dąbrowskiego powstał w Teatrze im. Norwida w Jeleniej Górze. W niezwykle skomplikowanym labiryncie uczuć, wszyscy bohaterowie uwikłani są w romansowe perypetie, tworząc mieszankę komedii pomyłek i poważnych refleksji na temat międzyludzkich relacji, tolerancji i sztuki formowania własnego losu. Zarówno byłej żonie, byłemu mężowi, studentce, jak i córce przydarzają się romansowe

wydarzenia, nadając historii swoisty urok. *Motyle są wolne* Leonarda Gershe w tłumaczeniu Anny Frąckiewicz w reżyserii Julii Banasiewicz przygotowano jako egzamin III roku reżyserii w Akademii Teatralnej w Warszawie pod opieką Waldemara Raźniaka.

Nieporównanie mniej polskiej literatury weszło na afisze w okresie zimowym. *Nawrócony* Bolesława Prusa w adaptacji i reżyserii Piotra Gralaka to kolejna propozycja istniejącego od 2020 roku Teatru Klasyki Polskiej. Spektakl złożony jest z dwóch opowiadań Bolesława Prusa: *Powiatki cmentarne* oraz *Nawrócony*. Utwory te powstały w 1875 i 1881 roku, kiedy autor miał 28 i 34 lata i pracował jako dziennikarz prasowy, opisujący krzywdy i absurdy życia ówczesnej Warszawy. „Ten piętnujący ton przemienia w opowiadaniach w baśniową konwencję, w ramach której ukryte intencje niespodziewanie się demaskują, a niesprawiedliwość skutkuje nadprzyrodzoną interwencją” – czytamy w zapowiedzi.

Dom otwarty Michała Bałuckiego w adaptacji i reżyserii Krystyny Jandy, z choreografią Emila Wesołowskiego, muzyką Henryka Swolkienia (pseudonim Kazimierz Zalesiński, żył w latach 1910-1990, od 1947 roku był członkiem ZAiKS) wszedł do repertuaru Teatru

Polskiego w Warszawie. Do repertuaru Teatru Jaracza w Łodzi natomiast wszedł *Horsztyński* Juliusza Słowackiego w opracowaniu i reżyserii Krzysztofa Prusa. Centrum Kulturalne w Przemyślu zaprosiło swoich widzów na spektakl wg sztuki *Na pełnym morzu* Sławomira Mrożka. Ten sam tytuł *Na pełnym morzu* Mrożka w reżyserii Michała Wnuka to również propozycja Teatru Miejskiego w Lesznie. Natomiast w Nowohuckim Centrum Kultury można obejrzeć spektakl Teatru Ab Intra *Pokocham ją siłą woli* na podstawie opowiadania Edwarda Stachury w reżyserii Pauliny Pajestki i Karola Tenderowicza.

W Teatrze Polskim w Bielsku-Białej przygotowano premierę dramatu *Do piachu* Tadeusza Różewicza w reżyserii Janusza Opryńskiego i Witolda Mazurkiewicza. Zrekonstruowano elementy oryginalnej scenografii ze spektaklu Teatru Provisorium i Kompanii Teatr, który miał premierę w 2003 roku właśnie w reżyserii Opryńskiego i Mazurkiewicza. Obecna premiera jest jej reaktywacją z nieco zmienioną dramaturgią. W tymże Teatrze Polskim zrealizowano też premierę *Poszukiwany, poszukiwana* na podstawie scenariusza filmowego Jacka Fedorowicza i Stanisława Barei z 1973 roku. Za reżyserię odpowiada Paweł Szkotak, a choreografię Iwona Runowska. Do tekstu powstałego w latach 70.

XX wieku powrócił też Cezary Żak reżyserując *Ciemny grylaż* Stanisława Tyma i Jerzego Dobrowolskiego w Och-Teatrze w Warszawie. Komedię ze względów cenzuralnych po raz pierwszy udało się wystawić dopiero po zwycięstwie „Solidarności”, jesienią 1980 roku w Teatrze Rozmaitości w Warszawie. Rzecz dzieje się w redakcji gazety „Płonąca żagiew” niby w Rumunii. „Rzecz dzieje się także niby w latach 70., ale to mechanizmy działania, myślenia i zachowań mediów publicznych i z całego PRL-u, i z ostatnich – oby bezpowrotnie minionych – lat. Są one tu obnażone i precyzyjnie wyśmiane. Spektakl ma za zadanie ostrzegać i je przypominać (historia lubi się powtarzać)” – informuje teatr na swojej stronie.

Jedyny w tej kategorii polski tekst współczesny, czyli *Czy wiesz, kto mieszka pod ósemką?* Szymona Jachimka wystawiła grupa W Kaczych Butach w Gdyńskim Centrum Kultury. Za reżyserię odpowiada Magdalena Bochan-Jachimek. Sztuka ta zdobyła I Nagrodę w konkursie WFDiF oraz Stowarzyszenia ZAiKS na utwór dramatyczny dla Teatroteki. Realizacja ta jest prapremierą sceniczną dramatu, który wcześniej został wyreżyserowany przez Sebastiana Drożaka w cyklu Teatroteka w 2022 roku.

Spektakle muzyczne

Na scenach operowych króluje klasyka operowa i musicalowa. *Bal maskowy* Giuseppe Verdiego wszedł na afisz w Operze Śląskiej w Bytomiu. Przekład i opracowanie napisów przygotowała Dorota Sawka, autorką choreografii jest Izadora Weiss. Reżyseria – Anna Wieczur. To opowieść o zdradzonej przyjaźni i niespełnionej miłości. Zainspirowana autentycznym wydarzeniem zamachu na króla Szwecji – Gustawa III w roku 1792, łącząca w sobie wątki sensacyjne i romantyczne nasycone emocjami wspaniale wyrażonymi w muzyce. Opera Krakowska ponownie zaprosiła na *Wesele Figara* Wolfganga Amadeusza Mozarta z librettem Lorenzo da Ponte wg Pierre’a Augustina Beaumarchaisa (przekładu i opracowania napisów dokonała również Dorota Sawka) w reżyserii Laco Adamika. Prapremiera

światowa odbyła się w Wiedniu w 1786 roku. *Nabucco* Giuseppe Verdiego z librettem Temistocle Solera wg Auguste’a Anicet-Bourgeois i Francisa Cornue’a (tłumaczenie i opracowanie napisów Dorota Sawka) w reżyserii Marii Sartovej, z choreografią Jakuba Lewandowskiego to kolejna propozycja Opery Krakowskiej. Prapremiera odbyła się w Mediolanie w 1842 roku.

Teatr Wielki Opera Narodowa w Warszawie zaprosił na operę w trzech aktach Luigiego Cherubiniego *Medea* w reżyserii Simona Stone’a (koprodukcja z festiwalem w Salzburgu). Libretto: François-Benoît Hoffman wg tragedii Euripidesa i dramatu Pierre’a Corneille’a (przekład i opracowanie napisów przygotowała Marta Szelichowska-Kiziniewicz). Prapremiera odbyła się w 1797 roku w Paryżu. Teatr Wielki w Łodzi przypomniał operę *La Traviata* Giuseppe Verdiego z librettem Francesca Piave wg powieści Aleksandra Dumasa *Dama kameliowa* (przekład i opracowanie napisów Dorota Sawka), z choreografią Karola Urbańskiego, w reżyserii Pii Patrum. Prapremiera odbyła się w Wenecji w 1853 roku. W Polskiej Operze Królewskiej wystawiono *Halkę* (wersja wileńska) Stanisława Moniuszki w reżyserii Wojciecha Adamczyka i w opracowaniu muzycznym Michała Dobrzyńskiego.

Księgi zacczarowanego fletu autorstwa Michała Znanieckiego w reżyserii autora z choreografią Ingi Pilchowskiej to prapremiera dla dzieci w Operze i Filharmonii Podlaskiej w Białymstoku. Spektakl dla widzów od 9 roku życia bazuje na operze *Czarodziejski flet* Wolfganga Amadeusza Mozarta.

Nowo powstała na bazie Teatru Muzycznego w Lublinie Opera Lubelska zaprosiła widzów na premierę musicalu *Jesus Christ Superstar* z muzyką Andrew Lloyd Webbera i librettem Tima Rice w przekładzie Wojciecha Młynarskiego i Piotra Szymanowskiego. Reżyserii podjął się Tomasz Man. *Pięć ostatnich lat* to amerykański musical, którego prapremiera odbyła się w Chicago w 2001 roku. Autorem muzyki i tekstów piosenek jest Jason Robert Brown. Przekładu libretta dokonał Michał Wojnarowski. To jednoaktowa historia pięcioletniego małżeństwa aktorki i pisarza, które kończy się rozstaniem. Spektakl w reżyserii Antoniusza Dietziusa został wyprodukowany przez Teatr Muzyczny Proscenium w Warszawie a grany jest w Klubie Enklawa. Teatr Rozrywki w Chorzowie przygotował spektakl muzyczny na podstawie piosenek z płyty *Dwanaście godzin z życia kobiety* Haliny Kunickiej (z tekstami piosenek Wojciecha Młynarskiego i muzyką Jerzego Derfela) w reżyserii Marka Rachonia.

Musical coraz częściej wchodzi też na sceny dramatyczne. W warszawskim Teatrze Kwadrat wystawiono musical *Siostronie* Dana Goggina w reżyserii Mariusza Kiljana. Za tłumaczenie libretta oraz polskie wersje piosenek odpowiada Andrzej Ozga. Akcja spektaklu rozpoczyna się w momencie, gdy na skutek eksperymentów kulinarnych jednej z sióstr w klasztorze umierają 52 zakonnice. Aby zdobyć pieniądze na pochówek, tytułowe siostronie decydują się zorganizować show, w którym same wystąpią. Teatr Dramatyczny w Białymstoku zaprosił swoich widzów na musical *Szwagierki* Michela Tremblay’a w przekładzie Józefa Kwaterko i reżyserii Michała Znanieckiego z muzyką Hadriana Filipa Tabęckiego i choreografią Ingi Pilchowskiej. Natomiast Teatr Polski w Szczecinie przygotował premierę *Sztukmistrza z miasta Lublina*. Libretto na podstawie powieści Isaaca Bashevisa Singera *Sztukmistrz z Lublina* stworzyli Michał Komar i Jan Szurmiej, songi – Agnieszka Osiecka, zaś muzykę Zygmunt Konieczny. Reżyserii i choreografii podjął się Jan Szurmiej.

Spektakle dla dzieci

Wśród propozycji dla dzieci króluje polska literatura – przygotowano prapremieryne wystawienia nowych polskich sztuk, adaptacji baśni i bajek polskich oraz kilku baśni zagranicznych.

Kocia szajka i fałszerze pierników to prapremiera na podstawie piątego tomu serii Kocia Szajka Agaty Romaniuk w adaptacji i reżyserii Zbigniewa Lisowskiego, z muzyką Jana Gembali przygotowana w Teatrze „Baj Pomorski” w Toruniu. „Sprawa jest poważna. Ktoś niechybnie podrabia toruńskie pierniki! Rozwiązanie tej kwestii powierzone zostaje grupie niezawodnych kocich detektywów z Cieszyna, którzy odwiedzają Toruń i powołują do życia dochodzenie mające wyjaśnić tę niepokojącą zagadkę. Czekają nas udział w zawikłanym śledztwie, przepelnionym muzyką, niebanalnymi songami, nieoczywistymi zwrotami akcji, w asyście galerii barwnych postaci wziętych, jak gdyby z komiksu. Jedno jest pewne: nie obejdzie się bez dobrej zabawy!” – zachęca teatr. *Pingwiń* to prapremieryne wystawienie sztuki Marty Guśniowskiej w Opolskim Teatrze Lalki i Aktora w reżyserii Marioli Ordak-Świątkiewicz i z muzyką Michała Ziółkowskiego. Spektakl dla dzieci od lat czterech. W środowisku naturalnym, pingwiny spędzają w wodzie 75% życia.

W środowisku teatralnym Pingwiń całymi dniami przesiadywał na brzegu łowiąc ryby i czytając książki. Tylko tam czuł się bezpiecznie. Cała jego wiedza o świecie pochodzi z tego, co przeczytane lub usłyszane, nigdy zaś doświadczony. Wszystko się zmieniło, gdy pewnego mroźnego dnia jego brzeg odwiedziła Uchatka. Kompletnie przeciwieństwo Pingwinia: zwariowana, energiczna, odważna, żądna wrażeń i czerpiąca z życia pełnymi garściami. I kompletnie nie rozumiejąca tak biernego podejścia do życia. Postanowiła więc użyć fortelu, by wyciągnąć Pingwinia z domu. Nieświadomy jej podstępu, Pingwiń wyrusza w nieznane i nagle... okazuje się, że świat wcale nie jest taki przerażający. Kolejna sztuka Marty Guśniowskiej, czyli *Misiaczek* to propozycja dla dzieci w wieku przedszkolnym Wrocławskiego Teatru Lalek (reżyserii podjął się Piotr Soroka). To pełna ciepła i czułości opowieść o misiu, który nie może zasnąć. Wokół malucha gromadzą się leśne zwierzęta, które podpowiadają mu, jak poradzić sobie z bezsennością. Ale co zrobić, kiedy ani kołysanie, ani mleko z miodem, ani liczenie owiec nie pomagają? Co jeszcze mogłoby uśpić Misiaczka?

Teatr Baj w Warszawie postawił na klasyczną bajkę: *Jaś i Małgosia* Suzanne Lebeau w przekładzie Ewy Umińskiej. Reżyseria Gervais Gaudreault. Z okazji

jubileuszu 95 lat Teatr Baj zaprosił do współpracy uznanych twórców z kultowego kanadyjskiego Le Carrousel. Wyjątkowy, wartki, pełen zwrotów akcji i uwypuklonych emocji tekst bardzo cenionej autorki Suzanne Lebeau koresponduje z klasyczną, dobrze znaną bajką. Jednak stawia akcenty w zupełnie innych miejscach i proponuje refleksję nad rzeczywistością oraz relacjami rodzinnymi. Spektakl zrealizowany został w ramach projektu „95 lat najstarszego teatru lalek w Polsce” dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Opowieść wigilijna Szymona Jachimka w reżyserii Michała Derlatki miała premierę w Teatrze Miniatura w Gdańsku. Przedstawienie świąteczne zostało zainspirowane *Opowieścią wigilijną* Charlesa Dickensa. Spektakl wyreżyserował dyrektor Miniatury Michał Derlatka, a muzykę skomponował Mikołaj Trzaska. Akcja toczy się w kamienicy w gdańskiej dzielnicy Wrzeszcz. Uczniowie z tutejszej podstawówki dostają zadanie, żeby przygotować przedstawienie na podstawie *Opowieści wigilijnej*, do udziału zapraszają mieszkańców swojej kamienicy. Jednym z nich jest właściciel kamienicy Leon, zgrzybliwy i niechętny do jakichkolwiek kontaktów. Natomiast w Teatrze Kameralnym w Bydgoszczy przygotowano musical dla dzieci powyżej dziesięciu

lat na podstawie powieści *Chłopcy z Placu Broni* Ferenc Molnara w przekładzie Tadeusza Olszańskiego w adaptacji i reżyserii Wojciecha Kościelniaka. W Teatrze Lalka w Warszawie powstał spektakl dla dzieci w wieku powyżej 6 lat *O dwóch takich, co ukradli księżyc* Kornela Makuszyńskiego w adaptacji i reżyserii Jarosława Kiljana, z muzyką Grzegorza Turnaua, w choreografii Emila Wesołowskiego. Teatr Lalka zaprosił też na *Baśń o rumaku zaklętym*. *Klechdy sezamowe* Bolesława Leśmiana również w adaptacji Jarosława Kiljana i w reżyserii Anety Jucejko-Pałęckiej także z muzyką Grzegorza Turnaua. *Baśń o rumaku zaklętym* zachwyca kolejne pokolenia pięknem oryginalnego języka i poetycką aurą opowiadania. Ich autor, zainspirowany baśniami arabskimi, postanowił opowiedzieć je na nowo nadając im własny, niepowtarzalny styl. *Baśń o rumaku zaklętym* jest pełną czarodziejskich zaklęć, podniebnych przygód oraz niebezpieczeństw historią miłości perskiego księcia Firuz-Szacha i bengalskiej księżniczki.

Pchła szachrajka Jana Brzechwy w reżyserii Cezarego Ibera z muzyką Macieja Zakrzewskiego to spektakl rodzinny Teatru Lalki i Aktora Kubuś w Kielcach. Lalki, jak również scenografię i kostiumy przygotowała Michalina Pawlak.

Opowieść wigilijna | fot. Piotr Pędziszewski

Teatr telewizji

W Teatrze Telewizji w okresie zimowym nie nadano ani jednej premiery twórcy związanego z ZAiKS-em.

Teatr Polskiego Radia (w likwidacji)

W sezonie zimowym odbyło się wiele premier słuchowisk w licznych stacjach Polskiego Radia w likwidacji. Sięgano

po utwory klasyczne (głównie polskie) oraz współczesne. Z klasyki można było wysłuchać *Ildefons. Facet księżycowy* Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w adaptacji i reżyserii Magdaleny Smalary. Słuchowisko zostało zaprezentowane w 70. rocznicę śmierci poety; *Kwiaty polskie* Juliana Tuwima w adaptacji i reżyserii Janusza Kukuły; czy *Matka Joanna od Aniołów* Jarosława Iwaszkiewicza w adaptacji i reżyserii Tomasza Cyza. Kolejna propozycja radiowa to *Lęki poranne* Stanisława Grochowiaka w adaptacji i reżyserii

Adama Wojtyszki. *Lęki poranne* to podróż do wnętrza umysłu zatrutego przez nałóg alkoholowy. W świadomości bohatera – Alfa – odwiedziny rzeczywistych osób, przeplatają się bytami wyimaginowanymi. Grochowiak przejmująco i precyzyjnie zagłębia się w chaos emocjonalny, kalejdoskop nadziei i niepokojów oraz napięcia i konflikty wynikające z samej natury uzależnienia.

Radiowy dramat poetycki Zbigniewa Herberta z 1960 roku *Rekonstrukcja poety* w adaptacji i reżyserii Magdaleny Małekkiej-Wippich to kolejna propozycja PR. Bohaterem utworu jest Homer, którego świadomość zostaje zderzona ze świadomością archeologa, badającego przeszłość dostępnymi mu narzędziami poznania. Profesor, w trakcie wykładu na uniwersytecie, a także podczas wypraw archeologicznych tworzy wizerunek dwóch anonimowych artystów, obdarzonych różnym talentem i osobowością: Anonima z Miletu i Anonima z Milo. W rzeczywistości jednak autorem wszystkich odkrytych pieśni okazuje się ten sam artysta – Homer.

Z radości skakałem jak szczupak Adama Zagajewskiego w adaptacji Aleksandry Głogowskiej to prapremiera Radia RDC. Słuchowisko opowiada o wyjątkowej przyjaźni Adama Zagajewskiego i Józefa Czapskiego. Jest kompilacją wypowiedzi,

esejów, dzienników i listów bohaterów na kanwie książki Adama Zagajewskiego *Najwyższy człowiek świata*. Adaptacji dokonała reżyserka słuchowiska Aleksandra Głogowska. Słuchowisko powstało z okazji 30. rocznicy śmierci Józefa Czapskiego i było również emitowane w Radio Kielce w likwidacji.

Wnuczki wojny Natalii Fijewskiej-Zdanowskiej w adaptacji i reżyserii Katarzyny Łęckiej to prapremierowa propozycja radiowej Jedynki. Opowiada historie kobiet, które nieświadomie przekazują sobie wojenną traumę, pozostawiając głębokie blizny w psychice nawet kobiet z młodszych pokoleń, które nie doświadczyły wojny bezpośrednio. Opowieść o wyniszczającym doświadczeniu wojny jako zjawisku uniwersalnym, niemającym narodowości. Kolejna prapremiera radiowej Jedynki to *Odpady*. Rzecz o recyklingu Marka Kochana w reżyserii autora. Jest to komedia ekologiczna a zarazem dramat egzystencjalny.

Wśród propozycji radiowych znalazła się też klasyka światowa: *Szaleństwo we dwoje* Eugene Ionesco w przekładzie Jana Kotta w adaptacji i reżyserii Pawła Paszty. Napisana w 1962 roku groteskowa komedia Eugène'a Ionesco to dialog małżeński samotnej starszej pary (w obsadzie Ewa Wiśniewska i Jerzy Radziwiłłowicz). Ona i on kłócą się. Poprzez wydawałoby się absurdałne pojedynki słowne wypełniają swój czas i toczą swoją domową wojnę, która jednocześnie jest ich domową miłością. Są w tym śmieszni, są dla siebie okrutni nawzajem, są pełni goryczy, żalu, ale i czułości, oddania. Tymczasem za oknem trwa prawdziwa wojna, która jak wielki buldożer wdziera się coraz bardziej do ich mieszkania. Walą się ściany, wali się świat. A oni dalej się kłócą, dalej spierają się o drobnostki.

Sarabanda Ingmara Bergmana w przekładzie Tadeusza Szczepańskiego w adaptacji i reżyserii Piotra Kosewskiego wyemitowano w Radiu Olsztyn (słuchowisko powstało przy współpracy Teatru im. Jaracza w Olsztynie, Filharmonii Warmińsko-Mazurskiej oraz Radia Olsztyn).

PR sięgnęło też po utwór tegorocznego laureata literackiej Nagrody Nobla Jona Fosse'go – *Sen o jesieni* w przekładzie Elżbiety Frątczak-Nowotny oraz adaptacji i reżyserii Michała Zdunika. To arcydzieło

dramatu poetyckiego – pełnego skandynawskiej surowości, niepokojących metafor, nerwowych powtórzeń i czasowych zawieszek. Kolejne słuchowisko sezonu zimowego to *Wojna* Larsa Norena w przekładzie Andrzeja Krajewskiego w adaptacji i reżyserii Agnieszki Lipiec-Wróblewskiej. Lars Noren jest postrzegany jako spadkobierca Strindberga i Bergmana, który zajmuje się najciemniejszymi zakamarkami ludzkiej psychiki. Po konflikcie na Bałkanach napisał dramat *Wojna*. Oślepiiony, uważany za nieżyjącego Ojciec powraca do swojego rodzinnego domu i nie widzi nic – nie widzi, że świat, który nosi w swojej głowie, już dawno się rozpadł, że go nie ma. Że walczył o coś, co od dawna nie istnieje. Że jego miejsce u boku żony zajął jego brat. Odniesienie do historii Agamemnona służy Norenowi do postawienia pytań o sens życia po wojnie, o możliwość wyjścia z konfliktu, wreszcie jest pytaniem o stan duszy tych, którzy przeszli przez piekło wojny.

Pabitele Bohumila Hrabala w przekładzie Edwarda Madany, Jana Stachowskiego i Mirosława Śmigielskiego w adaptacji i reżyserii Janusza Kukulę to ostatnia prapremierowa propozycja radiowej Jedynki. W słuchowisku wykorzystano utwory *Pabitele* oraz *Bar świat* a przygotowano je z okazji 110. rocznicy urodzin pisarza.

Nasi za granicą

W zimowym kwartale za granicą odbyły się dwie premiery naszych twórców. Pierwsza to *Czwarta siostra* (*Neljas õde*) Janusza Głowackiego w tłumaczeniu Hendrika Lindepuu i reżyserii znanego ukraińskiego reżysera Stanisława Moisiejewa w Teatrze Vanemuine w Tartu, w Estonii. Estonia zna sztukę Głowackiego *Antygona w Nowym Jorku* wystawioną w reżyserii Peetera Raudseppa w 1995 roku w Viljandi Ugala i Peetera Tammearu w 2018 roku w Kuressaare Teatris. W *Czwartej siostrze* reżyser dodał wątki współczesne, związane z wojną Rosji w Ukrainie, pojawia się na scenie też portret Putina. „Reżyser wprowadził do słowiańskiej przestrzeni kulturowej preferencje smakowe, zgodnie z którymi groteskowe sceny mieniają się szczególnie grubymi kolorami, [...] czasem reżyser nie interweniował zbyt często i pozwolił aktorom bawić się na swój sposób – w końcu fajnie jest naciskać pedał gazu przez podłogę” – napisał w recenzji Tambet Kaugema w piśmie „Sirp. Eesti Kultuurileht” – krytyk niezwykle ceni sztukę Głowackiego, dostrzega pewne niedociągnięcia w reżyserii. Spektakl doczekał się wielu omówień krytycznych i analiz.

Druga premiera to *Apetyt na czereśnie* (*Õ meg Õ* – czyli dosłownie „on i ona”)

z librettem Agnieszki Osieckiej i muzyką Macieja Maleckiego w Teatrze Art-Szintér w Budapeszcie. Reżyseria – Somogyi Szilárd. Spektakl był dobrze przyjęty przez krytykę i publiczność.

Festiwale i wydarzenia

W dniach 8-16 grudnia 2023 roku odbył się jeden z najważniejszych festiwali polskiego teatru – **Międzynarodowy Festiwal Teatralny Boska Komedia w Krakowie**. To już szesnasta edycja. Przez dziesięć festiwalowych dni publiczność obejrzała dwadzieścia dziewięć przedstawień. Jak co roku w programie znalazł się Krakowski showcase prezentujący produkcje z krakowskich teatrów: KTO (aż trzy spektakle) i po jednym z teatrów Barakah, Ludowego oraz Starego. W programie Paradiso znalazło się pięć produkcji Akademii Sztuk Teatralnych w Krakowie (spektakle dyplomowe wydziałów aktorskiego i reżyserii), w sekcji Purgatio pokazano jedenaście spektakli z całego kraju oraz jeden zagraniczny – *Dziady* Adama Mickiewicza w reżyserii Mai Kleczewskiej z Iwano-Frankińskiego Narodowego Akademickiego Teatru Dramatycznego. Tradycyjnie najbardziej emocjonowała widownię i twórców sekcja Inferno, czyli konkurs

polskiego teatru. Międzynarodowe jury konkursu w składzie: Divya Bhatia z Indii, Peter Marks z USA, Carmen Romero Quero z Chile, Barbara Regondi z Włoch i Handan Salta z Turcji, przyznało nagrody w następujących kategoriach:

- najlepsza drugoplanowa rola męska: nagrodę otrzymał Szymon Mysłakowski za liczne role w spektaklu *Jak nie zabiłem swojego ojca i jak bardzo tego żałuję*: „Za dowód wirtuozerii przejawiającej się zdolnością przeistoczenia w wiele skrajnie różnych postaci, za aktorstwo rozpięte między komizmem a powagą”,

- najlepsza drugoplanowa rola kobieca – ta nagroda trafiła do rąk Urszuli Kuśnierz za rolę w spektaklu *Niepokój przychodzi o zmierzchu* „Za wyjątkowo wnikliwe wejście w świat dziecka przeżywającego wyniszczający stres”,

- najlepsza rola męska – Andrzej Kłak za rolę w spektaklu *Melodramat* „Za intensywną, magnetyczną obecność sceniczną, pozwalającą widowni na wspólne przeżywanie zarówno chwil tragicznych, jak i dających wytchnienie. Artysta dał mistrzowską lekcję aktorstwa pełnego niedopowiedzeń i zawieszonych emocji”.

- najlepsza rola kobieca trafiła do Anny Ilczuk za rolę w spektaklu *Melodramat*:

„Za brawurowe oddanie spektrum emocji kobiety stawiającej czoła własnym demonom i opresjom współczesności”.

Nagrodę za muzykę tworzoną na żywo otrzymał Waclaw Zimpel za spektakl *Genialna przyjaciółka* (wg powieści Eleny Ferrante w reżyserii Eweliny Marciniak z Narodowego Starego Teatru w Krakowie): „Za stworzenie kompozycji stanowiących sugestywne tło dla scenicznych zdarzeń, a będących jednocześnie potężnym wzbogaceniem charakterów postaci i dramatyzmu opowieści”.

Nagrodę za najlepszy pejzaż dźwiękowy otrzymał Wojciech Blecharz za spektakl *Pewnego długiego dnia* (wg sztuki Eugene O’Neilla w reżyserii Luka Percevala z Narodowego Starego Teatru w Krakowie): „Za stworzenie niezbędnej, intensywnie obecnej w świecie spektaklu sonosfery, kreującej piękne obrazy, a przecież minimalistycznej i przesiąkniętej powagą”.

Nagrodę za najlepszą scenografię otrzymali Aleksandr Prowaliński i Jan Baszak za spektakl *Niepokój przychodzi o zmierzchu* (wg tekstu Marieke Lucasa Rijnevelda w reżyserii Małgorzaty Wdowik z Wrocławskiego Teatru Pantomimy): „Za prowokujące do myślenia, unikatowe, operujące prostą acz

wyraźną grafiką dekoracje, pozwalające zanurzyć się w atmosferę przedstawienia – umożliwiające widzowi dotknięcie mrocznej strony opowieści”.

Nagrodę za najlepszą reżyserię otrzymała Anna Smolar za spektakl *Melodramat* (wg scenariusza i w reżyserii Anny Smolar z Teatru Powszechnego w Warszawie): „Za zakotwiczenie przedstawienia w niszczącym, dotykającym wielu sfer osobowości, wewnętrznym niepokoju bohaterów w groźnym, surrealistycznym świecie”.

Nagrodę Specjalną jury przyznało spektaklowi *1989* (wg scenariusza Katarzyny Szyngiery, Marcina Naprórkowskiego i Mirosława Wlekłego w reżyserii Katarzyny Szyngiery), koprodukcji Teatru im. J. Słowackiego i Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego „Za sprawienie, iż przełomowy moment w historii Polski stał się prawdziwie bliski dzisiejszej publiczności; za oddanie głosu społeczeństwu poprzez wspólny wysiłek młodego zespołu wykonawców wyrażony rytmem, słowem i melodią”.

Grand Prix za najlepszą produkcję festiwalu jury przyznało spektaklowi *Jak nie zabiłem swojego ojca i jak bardzo tego żałuję*, koprodukcji Teatru Łąźnia Nowa w Krakowie i Teatru im. Stefana Żeromskiego

w Kielcach „Za uczynienie z opowieści o znoju i makabrze odchodzenia, wspólnotowego doświadczenia budującego wiarę w życie”. Tekst napisał i spektakl wyreżyserował Mateusz Pakuła.

W dniach 26 stycznia – 4 lutego odbył się **17. Katowicki Karnawał Komедии** organizowany od 2007 roku przez Teatr Śląski i Teatr Korez. Tradycyjnie to publiczność wybrała zwycięzców – zostały nimi spektakle *Prawda Standout* z Warszawy (sztuka autorstwa Floriana Zellerą w przekładzie Barbary Grzegorzewskiej, spektakl wyreżyserował Wojciech Małajkat) i *Halo, tu Bielicka! Czyli być jak Hanka* Teatru Kamienica z Warszawy (autor tekstu Marek Sadowski, reżyseria Aldona Jankowska).

WyspianKiss Katowice

W dniach 2 i 3 marca w Teatrze Śląskim w Katowicach odbyła się pierwsza edycja projektu i konkursu WyspianKiss, w którym uczestnicy i uczestniczka szóstej edycji Szkoły Pisania Sztuk przy tymże teatrze prowadzonej przez dramaturgów Artura Pałygę oraz studenci i studentka reżyserii krakowskiej AST, wyróżnieni nagrodą specjalną Teatru Śląskiego przyznaną na trzynastym Forum Młodej Reżyserii w Krakowie, pracowali

w reżysersko-dramatopisarskich duetach nad szkicami scenicznymi. Podczas finału na Scenie Kameralnej zaprezentowano efekt ich pracy, odbyły się dyskusje o stanie współczesnego dramaturgii, zaprezentowano też antologię tekstów Szkoły Pisania Sztuk 2023.

Dwudniowy festiwal otworzyło spotkanie z Agnieszką Lubomirą Piotrowską, członkinią zarządu Sekcji Autorów Dziel Dramatycznych ZAiKS na temat: „Prawo autorskie w praktyce dramaturgii, dramaturga i teatru”, w którym prowadząca przybliżyła młodym autorom kwestie prawa autorskiego, konstrukcję umów z teatrami i ich pułapki, zwróciła uwagę na umowy proponowane autorom przez liczne konkursy dramaturgiczne w kraju i przedstawiła strukturę i zadania ZAiKS-u.

W czasie wydarzenia odbył się również panel dyskusyjny „Drama_to_pisanie. Instytucja, nadprodukcja, AI i inne szanse, wyzwania, problemy”. W panelu uczestniczyli dwójka członków sekcji C ZAiKS: Iga Gańczarczyk, dramaturżka, wykładowczyni AST w Krakowie oraz Mikita Ilinczyk, dramaturg, laureat AURORY Nagrody Dramaturgicznej Miasta Bydgoszczy, a także Elżbieta Manthey, szefowa agencji ADiT oraz Artur Pałyga, dramaturg, dramaturg Teatru

Śląskiego. Prowadził ją Bartosz Cudak, sekretarz literacki Teatru Śląskiego, kurator projektu WyspianKiss.

Podczas dwóch dni festiwalowych publiczność obejrzała cztery szkice sceniczne oparte na sztukach napisanych przez finalistów Szkoły. Były to: Na wyspie Carlosa Dimeo, w reżyserii Piotra Mateusza Wachy; *Popioły. Milenium* Miszy Czarnego, w reżyserii Krzysztofa Zyguckiego; *Wysłałem za mąż z grzeczności* Doroty Bator, w reżyserii Eugenii Balakirevy oraz *Refugium* Stefana Szulca w reżyserii Miłosza Mieszkalskiego.

Jury w składzie Małgorzata Langier, Paweł Drzewiecki oraz Jacek Jabrzyk przyznało **nagrodę reżyserską** Krzysztofowi Zyguckiemu za reżyserię *Popioły. Milenium* autorstwa Miszy Czarnego. Nagrodą jest zaproszenie do realizacji spektaklu na scenie Teatru Śląskiego w Katowicach.

Nagroda główna za najlepszy tekst powędrowała do Miszy Czarnego. Z kolei nagrodę specjalną otrzymała Dorota Bator, autorka tekstu *Wysłałem za mąż z grzeczności*. Wszystkie wydarzenia festiwalu cieszyły się ogromnym zainteresowaniem publiczności, sala zawsze była wypełniona po brzegi.

Stowarzyszenie Autorów ZAiKS

ul. Hipoteczna 2
00-092 Warszawa
tel. 22 555 72 86
zaiks.org.pl

licencje na wstawienie

Wydział Wielkich Praw

ul. Nalewki 8
00-158 Warszawa
tel. 22 530 53 35
wielkieprawa@zaiks.org.pl

wydział ds. komunikacji

komunikacja@zaiks.org.pl

redakcja biuletynu

Agnieszka Lubomira Piotrowska
zaiks.teatr@zaiks.org.pl

opracowanie graficzne / skład

Marcin Lewandowski

zaiksteatr.pl

zaiks
sprzyjamy wyobraźni

Spis ilustracji:

str. 1 i 3

N. Dorigny, *Diskusja w Akademii* | 1728
źródło: Wellcome Collection, London

str. 2

D. Loggan, *Gryf* | 1674
źródło: Wellcome Collection, London

str. 9, 12 i 15

*Ludzie grający na antycznych
instrumentach muzycznych* | 1803
źródło: Wellcome Collection, London